

УДК 355.23

О. Г. Бондаренко

Ю. П. Бабков

Д. А. Датчук

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ БАТАЛЬЙОННОЇ ТАКТИЧНОЇ ГРУПИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У СКЛАДІ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Досліджено проблематику щодо обґрунтування раціонального складу угруповань сил оборони держави (у тому числі батальйонних тактичних груп), питання визначення раціонального складу угруповання Національної гвардії України для виконання покладених завдань із забезпечення національної безпеки, досвід створення та застосування батальйонних тактичних груп у ході війн і збройних конфліктів сучасності, а також систему підготовки підрозділів, рівних батальйону. З огляду на аналіз наявних підходів та методик, а також досвід створення й застосування батальйонних тактичних груп, запропоновано схему організаційної структури типової батальйонної тактичної групи НГУ, яка враховує специфіку формування відповідних підрозділів НГУ.

Здійснено аналіз типового плану підготовки батальйонних тактичних груп НГУ, у результаті якого виявлено низку слабких сторін, що були враховані під час обґрунтування рекомендованого удосконаленого плану підготовки. Доведено, що такий підхід до підготовки в подальшому покращить виконання батальйонними тактичними групами НГУ завдань із забезпечення національної безпеки в умовах правового режиму воєнного стану, сприятиме збереженню особового складу, озброєння та військової техніки.

Ключові слова: *забезпечення національної безпеки, сили безпеки і оборони, Національна гвардія України, батальйонна тактична група, підготовка.*

Постановка проблеми. Перебування України в правовому режимі воєнного стану [1], завдання, які виконують формування Національної гвардії України (НГУ), а також сучасні умови застосування формувань НГУ для участі у припиненні збройної агресії російської федерації визначають особливості індивідуальної та колективної підготовки особового складу для успішного виконання покладених завдань із забезпечення національної безпеки. Відкрита та повномасштабна війна, розв'язана росією проти України, сучасний рівень спроможності НГУ виконувати завдання із забезпечення національної безпеки під час правового режиму воєнного стану, визначені законодавством, обумовлюють потребу в розробленні нових підходів до підготовки особового складу військових частин НГУ до дій у складі сил безпеки і оборони. З огляду на зазначене вище актуальності набуває питання підвищення ефективності підготовки особового складу та удосконалення процесу формування батальйонних тактичних груп (БТГр). В умовах підвищеної напруженості та швидкої зміни оперативної обстановки особливого значення набуває спеціалізована фахова підготовка військовослужбовців, екіпажів (розрахунків) та підрозділів БТГр.

Специфічність завдань та функцій, які покладені на НГУ, не потребують одночасного застосування всієї військової частини для виконання завдань за призначенням. Проте за умов, коли масштаби районів, в яких необхідно виконати ці завдання, відповідають характеристикам, що потребують залучення таких формувань, як бригада чи полк, специфіка повсякденної діяльності військових частин не дає можливості це здійснити. Зазначені причини обумовлюють рішення про застосування різних підрозділів від військових частин НГУ для виконання завдань за призначенням у складі БТГр.

© О. Г. Бондаренко, Ю. П. Бабков, Д. А. Датчук, 2023

Беручи до уваги специфіку військових частин НГУ, такими підрозділами, що складають основу БТГр, є оперативні, стрілецькі та патрульні батальйони.

Аналіз практики застосування НГУ на початку вторгнення РФ в Україну дає підстави дійти висновку, що військові частини гвардійців дуже рідко виконували завдання самостійно в складі сил оборони. В основному різні підрозділи військових частин НГУ були придані до формувань Збройних Сил України (ЗСУ). Слід зазначити, що під час виконання відповідних завдань з відсічі збройної агресії часто не враховувалася специфіка завдань із забезпечення національної безпеки, які виконували ці підрозділи в мирний час, що призводило до втрат та певних непорозумінь. На наш погляд, відповідно до функцій НГУ, визначених ст. 2 Закону України «Про Національну гвардію України» [2], наявного у підрозділах та військових частинах НГУ озброєння та військової техніки (ОВТ), більш ефективним є залучення підрозділів НГУ до участі у стабілізаційних операціях чи проведенні стабілізаційних дій (заходів) у визначених районах у складі сил безпеки і оборони держави.

Варто зауважити, що ситуація поступово змінюється й останнім часом підрозділи НГУ все частіше застосовуються за призначенням відповідно до їх специфіки. Це обумовлено тим, що безпосередньо вести оборонні чи наступальні дії з відповідною ефективністю здатні підрозділи оперативного призначення. Разом з цим підрозділи з охорони громадського порядку чи з охорони важливих державних об'єктів не мають відповідного ОВТ, а також потребують додаткової індивідуальної та колективної підготовки особового складу.

Усе зазначене вище обумовлює актуальність досліджуваної проблематики та висуває відповідні вимоги до удосконалення процесу підготовки БТГр НГУ до виконання завдань із забезпечення національної безпеки у складі сил безпеки і оборони.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику щодо обґрунтування раціонального складу угруповань сил оборони держави (у тому числі БТГр) для виконання різного роду завдань та ведення різних видів бойових дій досліджували у своїх наукових працях В. Можарський, О. Загорка, О. Котов, Є. Цветков, Р. Тимошенко [3–6]. Питання визначення раціонального складу угруповання НГУ для виконання відповідних завдань за призначенням висвітлили В. Поляков, О. Шмаков, С. Годлевський, М. Адамчук, Ю. Бабков, Є. Башкатов, О. Онопрієнко [7–10]. У дослідженні М. Адамчука, І. Луговського, В. Бутузова [11] проаналізовано досвід створення та застосування батальйонних тактичних груп у ході війн і збройних конфліктів сучасності. Питання тактичної підготовки механізованого батальйону розкрито в методичному посібнику [12].

Разом з цим слід зазначити, що процеси навчання, надання нових теоретичних знань, удосконалення практичних навичок особовим складом та злагодження екіпажів, розрахунків, підрозділів і новостворених формувань у цілому є не менш важливими, потребують більш глибокого дослідження і обґрунтування відповідних рекомендацій, адже якісна підготовка БТГр НГУ забезпечить недопущення втрат серед особового складу, ОВТ та майна, а також дасть змогу підвищити ефективність дій підрозділів під час виконання ними завдань за призначенням.

Метою статті є обґрунтування рекомендацій з удосконалення процесу підготовки батальйонних тактичних груп НГУ, які в подальшому підвищать можливості БТГр, а також їхню спроможність виконувати завдання із забезпечення національної безпеки, що дасть можливість зменшити імовірність ризику втрати особового складу, озброєння та матеріально-технічних засобів.

Виклад основного матеріалу. Автори дослідження [11] під батальйонною тактичною групою розуміють тимчасове військово-формування зі складу штатних підрозділів бригади (полку), яке може виконувати тактичні завдання як у складі угруповання військ (сил), так і самостійно, діючи на окремому напрямку. На сьогодні відповідним розпорядженням Головного управління НГУ передбачено типові структури БТГр від бригади оперативного призначення НГУ. Використовуючи підходи та методики, зазначені в наукових працях [3–10], аналіз досвіду створення та застосування БТГр, проведений у статті [11], а також зважаючи на специфіку завдань за призначенням, до виконання яких мають залучатися підрозділи НГУ, авторами у цьому дослідженні запропоновано схему організаційної структури типової БТГр НГУ (рис. 1). Основою для вихідних даних, які були застосовані для формування цієї схеми, взято оперативну обстановку, в якій передбачалося проведення відповідних дій щодо пошуку та знищення диверсійно-розвідувальних груп, а також проведення стабілізаційних заходів щодо відновлення правопорядку у визначеному населеному пункті. Для проведення стабілізаційних заходів буде необхідно створити ешелони: ізоляції району;

пошуково-ударний; негайного реагування; охорони об'єктів та комунікацій; охорони громадського порядку в населених пунктах, а також, унаслідок наближеності до державного кордону, ешелон охорони державного кордону.

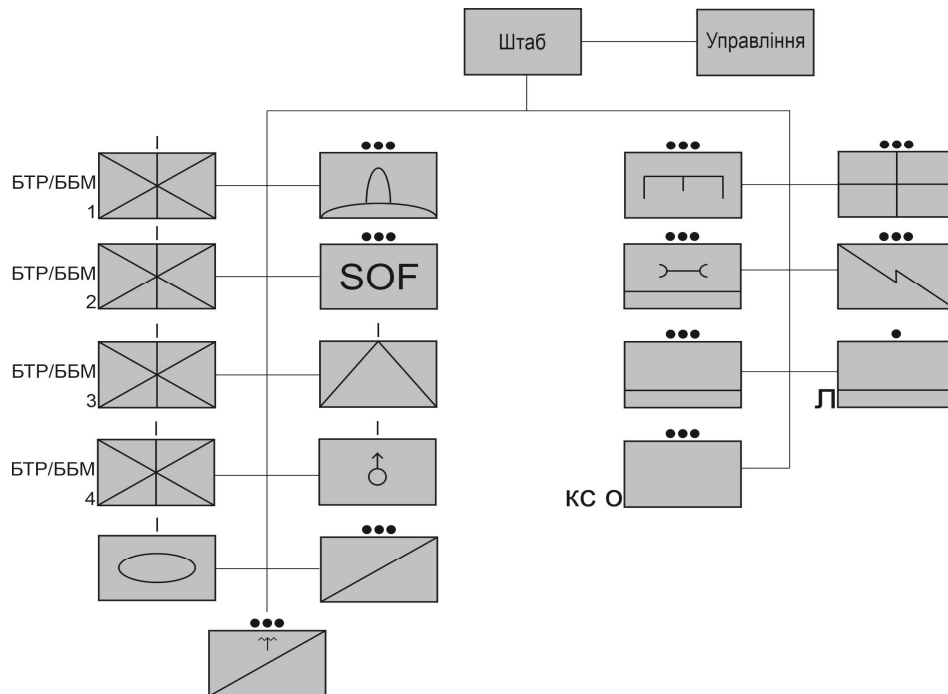

Рисунок 1 – Рекомендована структура БТГр НГУ (варіант)

Таким чином, виникає потреба у виробленні рекомендацій для підготовки БТГр НГУ до виконання покладених завдань відповідно до їхнього призначення у збройних конфліктах, а саме:

- проводити підготовку БТГр до виконання бойових завдань з урахуванням особливостей театру воєнних дій у будь-яку пору року та доби, а також ймовірного характеру дій противника;
- особливу увагу у ході підготовки приділити злагодженості дій штатних та наданих підрозділів БТГр, їх взаємодії під час виконання бойового завдання;
- впровадити у систему підготовки БТГр тренажери й інформаційні навчальні системи, що дасть змогу покращити якість підготовки та при цьому суттєво скоротити час і матеріальні витрати;
- покращити індивідуальну підготовку всіх посадових осіб командного складу щодо керівництва підрозділами з метою реалізації єдиного інформаційного простору із застосуванням елементів автоматизованої системи управління військами;
- покращити бойове, технічне, тилове та медичне забезпечення для виконання бойових завдань.

Для підготовки БТГр НГУ передбачено типовий план підготовки та злагодження (рис. 2). Аналіз цього плану показав, що діюче нормативно-правове забезпечення за наявності відповідної навчально-матеріально-технічної бази надає можливість підготувати та провести злагодження БТГр НГУ за умови, що сформована БТГр складається з підрозділів з особовим складом штатних військових частин, який має досвід та вже залучався до виконання завдань за призначенням у такому складі. Разом з цим, за умови комплектування БТГр НГУ мобілізованим чи новоприбулим особовим складом, необхідно більше часу на його підготовку та злагодження в цілому.

Крім того, виявлено певні слабкі сторони підготовки БТГр НГУ за поданим планом, а саме:

- недостатньо часу на колективну підготовку у складі відділень, взводів, роти та злагодження БТГр;
- недостатня кількість часу на підготовку командирів усіх рівнів;
- не підлаштований до сучасних умов та штатів процес формування та підготовки штабу БТГр.

Оскільки в підрозділах оперативного призначення НГУ бронетранспортер є основним технічним засобом для доставки особового складу та його вогневої підтримки в бою, нами було розроблено та

**БОНДАРЕНКО Олександр, БАБКОВ Юрій, ДАТЧУК Денис. Практичні рекомендації
з удосконалення процесу підготовки батальйонної тактичної групи Національної гвардії України
до виконання завдань із забезпечення національної безпеки у складі сил безпеки і оборони**

запропоновано план підготовки екіпажів БТР-60, 70, 80, БРДМ, БТР-3Е, 4Е, а також злагодження БТГр НГУ, в якому є необхідні теми для підготовки екіпажів, збільшено час на їх підготовку та систематизовано навчання екіпажів (рис. 3 і 4).

№	Заходи підготовки	Дні підготовки																						
		до 5 діб		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1	Підготовчі заходи (за п'ять діб до початку підготовки)																							
1.1	Психологічний, медичний відбір, анкетування.	X	X																					
1.2	ІМЗ з адміністрацією яка здійснює підготовку (інструктори, науково-педагогічний склад). Відпрацювання необхідної документації (журнали обліку занять, плани занять, стандарти підготовки, списки навчальних груп тощо).	X																						
1.3	Перевірка готовності НМТБ, на якій буде здійснено підготовку (складання акту).	X																						
1.4	Переміщення підрозділів до навчального центру (місця проведення підготовки).		X	X																				
1.5	Проведення огляду укомплектованості сил та засобів, які будуть навчатись.			X																				
1.6	Формування навчальних груп. Вхідний контроль (за необхідністю).			X																				
2	Індивідуальна підготовка (10 діб)																							
2.1	Підготовка управління (штабу) батальйонної (ротної) групи (процес прийняття військових рішень) MDMP				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.2	Командирська підготовка (командири рот, заступники командирів рот, командири взводів) (провідні процедури військ) TLR.				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.3	Командирська підготовка сержантського складу (10 діб)																							
2.3.1	Командири відділень				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4	Підготовка фахівців (10 діб)																							
	На базі Міжнародного центру (в/ч 3070 с. Старе, Київська обл.)																							
2.4.1	Снайпери				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	На базі Навчального центру НГУ (в/ч 3007 м. Золочів)																							
2.4.2	Екіпажі БТР				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.3	Військовослужбовці інженерно-саперної справи				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	На своїх базах																							
№	Заходи підготовки	Дні підготовки																						
		до 5 діб		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
2.4.4	Гранатометні розрахунки РІП, СПГ, АГС, в/сл., озброєні ГП-25			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.5	Кулеметники			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.6	Зв'язківці			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.7	Оператори БПЛА			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.8	Мінометники			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.9	Фахівці ППО (стрільці-зенітники ПЗРК, навідники ЗУ-23)			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.5	Стрільці та решта особового складу (10 діб)																							
2.5.1	Індивідуальна підготовка стрільців			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.6	Професійно-психологічна підготовка													X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3	Колективна підготовка (10 діб)																							
3.1	У складі відділень (розрахунків)													X	X									
3.2	У складі взводів															X	X	X						
3.3	У складі рот																	X	X	X	X	X	X	X
3.4	Управління (штаб) батальйону																							
3.4.1	Спільне штабне тренування за темою «Управління підрозділами під час здійснення маршу в район виконання завдань. Прийняття рішення на виконання бойового завдання».													X	X	X								
	Під час злагодження взводів займається підготовкою до РТН (РТСН), проводить розрахунки забезпечення, рекогносцировку, розробляє необхідні документи для їх проведення (під керівництвом інструкторів).															X	X	X						
3.4.2	Проведення занять, тактичних навчань з ротами (з бойовою стрільбою) (інструкторський склад залучається у якості посередників у кожному роту, взвод, управління батальйону).																	X	X	X	X	X	X	X
4	Перевірка готовності до виконання завдань за призначенням (комісійно, на чолі з одним із заступників начальника ТУ, із залученням командування в/ч, зі складанням акту)																							X

Рисунок 2 – Типовий календарний план підготовки та злагодження БТГр НГУ

БОНДАРЕНКО Олександр, БАБКОВ Юрій, ДАТЧУК Денис. Практичні рекомендації з удосконалення процесу підготовки батальйонної тактичної групи Національної гвардії України до виконання завдань із забезпечення національної безпеки у складі сил безпеки і оборони

Екіпажі БТР-60, 70, 80, БРДМ, БТР-3Е, 4Е		Керівник заняття
1 доба		
4 години	Заходи безпеки Тема №1. Заходи безпеки під час проведення стрільб. Організація проведення стрільб з бойових машин. Заняття 1. Заходи безпеки під час виконання практичних стрільб з бойових машин. Заняття 2. Організація проведення стрільб з бойових машин.	
3 години	Спеціальна підготовка Тема №1. Загальна будова БТР, БРДМ Заняття 1. Призначення, технічна характеристика та компоновка БТР, БРДМ. Загальна будова БТР, БРДМ. Заняття 2. Корпус. Загальна будова корпусу. Люки двері та дюрчки корпусу. Дах моторно-трансмісійного відділення. Призначення та загальна будова башти.	
3 години	Спеціальна підготовка Тема №2. Силова установка Заняття 1. Будова силової установки. Призначення, систем роботи двигуна (система живлення паливом та повітрям, мащення, охолодження).	
2 доба екіпажу БТР-60,70,80, БРДМ (лекція)		
6 година	Вогнева підготовка Тема №1. Кулемет КПВТ, ПКТ Заняття 1. 14,5 мм кулемет КПВТ. Призначення, бойові властивості, загальна будова та комплект постачання кулемета КПВТ. Призначення, будова частин та механізмів, робота частин та механізмів кулемета. Послідовність та правила неповного розбирання та складання після неповного розбирання кулемета КПВТ.	
4 година	Спеціальна підготовка Тема №3. Трансмісія. Заняття 1. Коробка передач. Робота коробки передач. Заняття 2. Розподільча коробка. Робота розподільчої коробки. Заняття 3. Зчеплення. Робота зчеплення. Заняття 4. Призначення мостів. Заняття 5. Призначення редукторів.	

Рисунок 3 – Рекомендований план підготовки екіпажів БТР-60, 70, 80, БРДМ, БТР-3Е, 4Е

Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя
1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7
ІНДИВІДУАЛЬНА ПІДГОТОВКА						
Методична підготовка Тема № 4 Підготовка керівника до проведення заняття. Тема № 6 Організація і методи підготовки та проведення заняття.	Методична підготовка Тема № 6 Організація і методи підготовки та проведення заняття.	Перевірка готовності НМТБ, на якій буде здійснено підготовку (складання ауту). Психологічний вибір а/с.	Персональний підхід до навчального центру (місце проведення підготовки).	Відлий контроль (перевірка рівня індивідуальних навчальних а/с (взаємна індивідуальна оцінка якості, оцінка самодіяльності (взаємна оцінка), ланка безпеки, порівняння на ланці бою, підготовка особистого ауту для стрільби з ланки бою).		
Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя
7	8	9	10	11	12	
Завдання щодо програми РІВ, СП, АПС та військовослужбовий, в об'єкті графіком ГП-25						
Заходи безпеки Тема № 1. Заходи безпеки. Заняття 1. Теоретичне. Заходи безпеки при керуванні зброєю, безпечними та імітаційними засобами. Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 1. Матеріальна частина зброї, ПТХ, основні та правила стрільби з гранатомета.	Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 2. <i>Практичне</i> . Розбирання і складання кулемета. Заняття 3. <i>Практичне</i> . Призначення, будова частин і механізмів гранатомета, постріли до нього, запасних частин, інструменту і приладів.	Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 4. <i>Практичне</i> . Робота частин і механізмів гранатомета його пострілу. Тактична підготовка Тема № 1. Правила стрільби з гранатомета в різних жандармах.	Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 5. <i>Практичне</i> . Доляга на гранатометом і його зберігання. Тактична підготовка Тема № 1. Правила стрільби з гранатомета в різних жандармах.	Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 4. <i>Практичне</i> . Робота частин і механізмів гранатомета його пострілу. Тактична підготовка Тема № 1. Правила стрільби з гранатомета в різних жандармах.	Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 5. <i>Практичне</i> . Доляга на гранатометом і його зберігання. Тактична підготовка Тема № 1. Правила стрільби з гранатомета в різних жандармах.	Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 6. <i>Практичне</i> . Перевірка боні кулемета і проведення його до нормального боні.
Заходи безпеки Тема № 1. Заходи безпеки. Заняття 1. Теоретичне. Заходи безпеки при керуванні зброєю, безпечними та імітаційними засобами. Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 1. Теоретичне. Будова, технічне обслуговування та зберігання кулемета.	Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 2. <i>Практичне</i> . Розбирання і складання кулемета. Заняття 3. <i>Практичне</i> . Призначення, будова частин і механізмів кулемета і стани (установки), прилади і припої.	Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 3. <i>Практичне</i> . Призначення, будова частин і механізмів кулемета і стани (установки), прилади і припої. Заняття 4. <i>Практичне</i> . Технічне обслуговування, зберігання і підготовка кулемета до стрільби.	Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 5. <i>Практичне</i> . Робота частин і механізмів кулемета. Заняття 6. <i>Практичне</i> . Перевірка боні кулемета і проведення його до нормального боні.	Вогнева підготовка Тема № 1. Стрільбозна тренування та стрільба. Заняття 7. <i>Практичне</i> . Прийоми та правила стрільби з кулемета.	Тактична підготовка Тема № 1. Тактика дій кулеметника в різних умовах бою.	
Екіпажі БТР-60, 70, 80, БРДМ, БТР-3Е, 4Е						
Екіпажі БТР-60, 70, 80, БРДМ						
Заходи безпеки Тема № 1. Заходи безпеки під час проведення стрільб з бойових машин.	Вогнева підготовка Тема № 1. Кулемет КПВТ, ПКТ Спеціальна підготовка Тема № 3. Трансмісія	Практичне вивчення командира, навчання Спеціальна підготовка Тема № 12. Практичне вивчення бронетранспортера.	Вогнева підготовка Тема № 1. Кулемет КПВТ, ПКТ Вогнева підготовка Тема № 2. Будова БКУ БТР.	Вогнева підготовка Тема № 1. Кулемет КПВТ, ПКТ	Спеціальна підготовка (практика) Тема № 6. Електрообладнання. Спеціальна підготовка Тема № 7. Системи водостійкого захисту. Системи опалення та вентиляції.	АКТ

Рисунок 4 – Рекомендований план підготовки та злагодження БТГр НГУ

**БОНДАРЕНКО Олександр, БАБКОВ Юрій, ДАТЧУК Денис. Практичні рекомендації
з удосконалення процесу підготовки батальйонної тактичної групи Національної гвардії України
до виконання завдань із забезпечення національної безпеки у складі сил безпеки і оборони**

№	Заходи підготовки	Дні підготовки																										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
1	Підготовчі заходи (за семи діб до початку підготовки)																											
1.1	Психологічний, медичний відбір, анкетування.	X	X	X																								
1.2	ІМЗ з адміністрацією яка здійснює підготовку (інструктори, науково-педагогічний склад). Відпрацювання необхідної документації (журнали обліку занять, плани занять, стандарти підготовки, списки навчальних груп тощо).	X	X																									
1.3	Перевірка готовності НМТБ, на якій буде здійснено підготовку (складання акту).			X	X																							
1.4	Переміщення підрозділів до навчального центру (місця проведення підготовки).				X	X																						
1.5	Проведення огляду укомплектованості сил та засобів, які будуть навчатись.		X	X																								
1.6	Формування навчальних груп. Вхідний контроль (за необхідністю).					X	X																					
2	Індивідуальна підготовка (18 діб)																											
2.1	Підготовка управління (штабу) батальйонної (ротної) групи (процес прийняття військових рішень) MDMP							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.2	Командирська підготовка (командири рот, заступники командирів рот, командири взводів) (провідні процедури військ) TLP.							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.3	Командирська підготовка сержантського складу (18 діб)																											
2.3.1	Командири відділень							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4	Підготовка фахівців (18 діб)																											
На базі Міжнародного центру (в/ч 3070 с. Старе, Київська обл.)																												
2.4.1	Снайпери							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.2	Розрахунки ПЗРК							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.3	Оператори БПЛА							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.4	Розвідники							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.5	Мінометники							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.6	Гранатометні розрахунки РПГ, СПГ, АГС, в/сл., озброєні ПП-25							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.7	Кулеметники							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
На базі Навчального центру НГУ (в/ч 3007 м. Золочів)																												
2.4.8	Екіпажі БТР							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.9	Зв'язківці							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.10	Військовослужбовці інженерно-саперної справи							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.11	Військовослужбовці РХБ захисту							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.4.12	Бойові медики							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.5	Стрільці та решта особового складу (18 діб)																											
2.5.1	Індивідуальна підготовка стрільців							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2.6	Професійно-психологічна підготовка							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3	Колективна підготовка (18 діб)																											
3.1	У складі відділень (розрахунків)																									X	X	X
3.2	Комплексне тактичне заняття з бойовою стрільбою																											X
3.3	У складі взводів																											
3.4	Комплексне тактичне заняття з бойовою стрільбою																											
3.5	У складі рот																											
3.6	Тактичні навчання з ротами																											
4	Злагодження управління (штабу) БТГр																											
4.1	Спільне штабне тренування за темою "Управління підрозділами під час участі в стабілізаційних діях військ та під час загальновійськового бою".																											
5	Перевірка готовності до виконання завдань за призначенням (комісійно, на чолі з одним із заступників начальника ТУ, із залученням командування в/ч, зі складанням акту)																											

Рисунок 5 – Рекомендований удосконалений план підготовки та злагодження БТГр НГУ (1–27 день)

**БОНДАРЕНКО Олександр, БАБКОВ Юрій, ДАТЧУК Денис. Практичні рекомендації
з удосконалення процесу підготовки батальйонної тактичної групи Національної гвардії України
до виконання завдань із забезпечення національної безпеки у складі сил безпеки і оборони**

№	Заходи підготовки	Дні підготовки																											
		28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53		
1	Підготовчі заходи (за семи діб до початку підготовки)																												
1.1	Психологічний, медичний відбір, анкетування.																												
1.2	ІМЗ з адміністрацією яка здійснює підготовку (інструктори, науково-педагогічний склад). Відпрацювання необхідної документації (журнали обліку занять, плани занять, стандарти підготовки, списки навчальних груп тощо).																												
1.3	Перевірка готовності НМТБ, на якій буде здійснено підготовку (складання акту).																												
1.4	Переміщення підрозділів до навчального центру (місця проведення підготовки).																												
1.5	Проведення огляду укомплектованості сил та засобів, які будуть навчатись.																												
1.6	Формування навчальних груп. Вхідний контроль (за необхідністю).																												
2	Індивідуальна підготовка (18 діб)																												
2.1	Підготовка управління (штабу) батальйонної (ротної) групи (процес прийняття військових рішень) MDMP	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
2.2	Командирська підготовка (командири рот, заступники командирів рот, командири взводів) (провідні процедури військ) TLP.				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X															
2.3	Командирська підготовка сержантського складу (18 діб)																												
2.3.1	Командири відділень																												
2.4	Підготовка фахівців (18 діб)																												
	На базі Міжнародного центру (в/ч 3070 с. Стара, Київська обл.)																												
2.4.1	Снайпери																												
2.4.2	Розрахунки ПЗРК																												
2.4.3	Оператори БПЛА																												
2.4.4	Розвідники																												
2.4.5	Мінометники																												
2.4.6	Гранатометрі розрахунки РПП, СПГ, АГС, в/сл., озброєні ГП-25																												
№	Заходи підготовки	Дні підготовки																											
		28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53		
2.4.7	Кулеметники																												
	На базі Навчального центру НГУ (в/ч 3007 м. Золочів)																												
2.4.8	Екіпажі БТР																												
2.4.9	Зв'язківці																												
2.4.10	Військовослужбовці інженерно-саперної справи																												
2.4.11	Військовослужбовці РХБ захисту																												
2.4.12	Бойові медики																												
2.5	Стрільці та решта особового складу (18 діб)																												
2.5.1	Індивідуальна підготовка стрільців																												
2.6	Професійно-психологічна підготовка																												
3	Колективна підготовка (18 діб)																												
3.1	У складі відділень (розрахунків)	X	X	X	X	X	X	X																					
3.2	Комплексне тактичне заняття відділень з бойовою стрільбою	X	X	X	X	X	X	X																					
3.3	У складі взводів								X	X	X	X	X	X															
3.4	Комплексне тактичне заняття взводів з бойовою стрільбою												X	X															
3.5	У складі рот														X	X	X	X	X	X									
3.6	Ротні тактичні навчання																					X	X						
3.7	Батальйонні тактичні навчання																							X	X				
3.8	Злагодження управління (штабу) БТГр.														X	X	X	X	X	X									
3.9	Спільне штабне тренування за темою "Управління підрозділами під час участі в стабілізаційних діях військ та під час загальновійськового бою".																						X	X					
5	Перевірка готовності до виконання завдань за призначенням (комісійно, на чолі з одним із заступників начальника ТУ, із залученням командування в/ч, зі складанням акту)																										X	X	

Рисунок 6 – Рекомендований удосконалений план підготовки та злагодження БТГр НГУ (28–53 день)

З огляду на виявлені слабкі сторони, авторами дослідження запропоновано рекомендований удосконалений план підготовки та злагодження БТГр НГУ (рис. 5 і 6). Поданий план розраховано на 53 дні. Підготовка штабу та командирів передбачена на всіх етапах до моменту початку підготовки їх підрозділів, що дає можливість надати більше знань і практичного досвіду командирам та в подальшому вплине на результативність виконання завдань цими ж підрозділами.

Після формування БТГр НГУ терміновим є почати їхню підготовку та злагодження, що на 70 % впливає на ефективність виконання ними в подальшому будь-яких завдань за призначенням. Також особливу увагу необхідно звернути на підготовку та злагодження штабу.

На відміну від типового плану, авторами передбачено збільшення часу на підготовку фахівців (з 10 до 18 діб), відділень (з 2 до 10 діб), взводів (з 3 до 6 діб), рот (від 5 до 6 діб). Крім того, рекомендовано більше часу на комплексні заняття в складі відділень, взводів та проведення ротних і батальйонних тактичних навчань.

Висновки

Отже, проведені дослідження дали змогу сформуванню такі висновки.

1. У зв'язку з перебуванням України в правовому режимі воєнного стану та сучасним рівнем спроможності НГУ виконувати відповідні завдання із забезпечення національної безпеки, постала потреба в розробленні нових дієвих підходів до підготовки особового складу військових частин НГУ до дій у складі сил безпеки і оборони. Зокрема, набуло актуальності питання підвищення ефективності підготовки особового складу та удосконалення процесу формування батальйонних тактичних груп.

2. З огляду на наявні підходи та методики, аналіз досвіду створення та застосування БТГр, запропоновано схему організаційної структури типової БТГр НГУ, яка враховує специфіку формування відповідних підрозділів НГУ. Саме ця структура характеризує визначальний вплив на підготовку БТГр НГУ. Разом з цим вироблено практичні рекомендації для підготовки таких підрозділів до виконання завдань за призначенням у збройних конфліктах.

3. Проведений аналіз типового плану підготовки та злагодження БТГр НГУ дав змогу виявити низку слабких сторін, що було враховано під час обґрунтування рекомендованого удосконаленого плану підготовки. Такий підхід до підготовки нових підрозділів у подальшому покращить результативність виконання БТГр НГУ завдань із забезпечення національної безпеки в умовах правового режиму воєнного стану, що сприятиме збереженню особового складу та ОВТ.

Зважаючи на те, що БТГр НГУ є тимчасовими військовими формуваннями зі складу штатних підрозділів бригади (полку), які можуть виконувати тактичні завдання як у складі угруповання військ (сил), так і самостійно, діючи на окремому напрямку, виникає потреба в розробленні методик синтезу раціонального складу БТГр НГУ відповідно до конкретних, найбільш імовірних сценаріїв дій із реагування на кризові ситуації, які загрожують державній безпеці. Відповідно, підготовка БТГр НГУ до дій за цими сценаріями матиме свої особливості, які повинні знайти своє висвітлення у планах та програмах підготовки, що, зі свого боку, потребує подальшого наукового обґрунтування. Таким чином, це і визначить основні напрямки подальших досліджень із зазначеної проблематики.

Перелік джерел посилання

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64. URL: <http://surl.li/bnmzr> (дата звернення: 12.04.2023).
2. Про Національну гвардію України : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: <http://surl.li/sjrq> (дата звернення: 12.04.2023).
3. Можарський В. М., Загорка О. М. Основні положення методики визначення варіанта (способу) бойових дій та складу угруповання військ (сил) для відбиття агресії. *Наука і оборона*. 2011. № 1. С. 3–6.
4. Котов О. Б. Методика синтезу раціонального кількісно-якісного складу повітряної компоненти міжвидового збройного угруповання. *Системи озброєння і військова техніка*. 2012. № 2 (30). С. 166–169.
5. Цветков Є. В. Обґрунтування методу визначення раціонального складу сил і засобів розвідки миротворчого контингенту Збройних Сил України. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2012. № 3 (15). С. 111–114.
6. Тимошенко Р. І., Загорка О. М. Загальні методологічні положення воєнно-економічного обґрунтування складу Збройних Сил України на сучасному етапі їх реформування. *Наука і оборона*. 2014. № 1. С. 43–48.
7. Поляков В. Ю., Шмаков О. М., Бабков Ю. П. Методика визначення раціонального складу угруповання Національної гвардії України для виконання завдань у сфері оборони. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби*. 2018. № 3 (48). С. 43–50.
8. Годлевський С. О. Методика обґрунтування раціонального бойового складу угруповання Національної гвардії України для локалізації району збройного конфлікту неміжнародного характеру. *Честь і закон*. 2019. № 3. С. 21–33.

БОНДАРЕНКО Олександр, БАБКОВ Юрій, ДАТЧУК Денис. Практичні рекомендації з удосконалення процесу підготовки батальйонної тактичної групи Національної гвардії України до виконання завдань із забезпечення національної безпеки у складі сил безпеки і оборони

9. Адамчук М. М., Бабков Ю. П., Башкатов Є. Г. Методика визначення раціонального складу угруповання військ (сил) для виконання завдань у сфері безпеки. *Честь і закон*. 2014. № 1. С. 43–50.

10. Онопрієнко О. С. Методика обґрунтування сил Національної гвардії України для виконання завдань за надзвичайних ситуацій унаслідок аварій на гідротехнічних спорудах. *Честь і закон*. 2022. № 4. С. 55–66.

11. Адамчук М. М., Бутузов В. Ю., Луговський І. С. Аналіз досвіду створення та застосування батальйонних тактичних груп у ході війн і збройних конфліктів сучасності. *Честь і закон*. 2022. № 3 (82). С. 5–12.

12. Тактична підготовка механізованого батальйону : метод. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 164 с.

Стаття надійшла до редакції 02.07.2023 р.

UDC 355.23

O. Bondarenko, Yu. Babkov, D. Datchuk

PRACTICAL RECOMMENDATIONS FOR IMPROVING THE TRAINING PROCESS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE BATTALION TACTICAL GROUP TO PERFORM THE ENSURE NATIONAL SECURITY TASKS TO WITHIN THE SECURITY AND DEFENSE FORCES

The presence of Ukraine in the legal regime of martial law, the tasks performed by the National Guard of Ukraine formations, as well as the modern conditions for the use of the NGU formations to participate in the cessation of the Russian Federation armed aggression determine the peculiarities of personnel individual and collective training for the successful performance of the tasks assigned to them to ensure national security. The open and large-scale war waged by the Russian Federation against Ukraine, the current level of the NGU's ability to perform national security tasks, defined by legislation during the right-wing martial law regime, necessitate the development of new approaches to training the personnel of the NGU units to act as part of the state security forces and defense forces. In conditions of increased tension and speed of change in the operational situation, specialized professional training of servicemen, crews (calculations) and units of battalion tactical groups acquires special importance.

In the article it is analyzed the problems of substantiating the rational composition of groups of the state defense forces (including battalion tactical groups), the issue of determining the rational composition of NGU groups for the performance of relevant tasks to ensure national security, the experience of creating and using battalion tactical groups during modern wars and armed conflicts, as well as the system of training units equal to the battalion. Based on the analysis of relevant approaches and methods, the analysis of the experience of creating and using battalion tactical groups, an organizational structure scheme of NGU typical battalion tactical group is proposed, which takes into account the specifics of the implementation of the relevant NGU units.

After analyzing the typical training plan of NGU battalion tactical groups, a number of weaknesses were revealed, which were taken into account when justifying the recommended improved training plan. Such an approach to training will further improve the performance by National Guard of Ukraine battalion tactical groups of tasks to ensure national security under the martial law legal regime, because the level of training and preparedness of personnel depends on the degree of performance of the assigned task, the preservation of personnel and weapons and vehicles.

Keywords: *ensuring national security, security and defense forces, National Guard of Ukraine, battalion tactical group, training.*

Бондаренко Олександр Геннадійович – доктор наук з державного управління, доцент, начальник кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0003-1755-3333>

Бабков Юрій Павлович – заслужений працівник освіти України, кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0001-5586-4103>

Датчук Денис Андрійович – перший заступник командира батальйону – начальник штабу військової частини 3027 Національної гвардії України
<http://orcid.org/0009-0006-6884-755X>